

לאן הלך הכסף? – לפרשת פקודי

לאחר הקמת המשכן מגיש משה דין וחשבון על ההוצאות למשכן:

כָּל הַזֶּהָב הָעָשׂוּי לַמִּלָּאכָה בְּכָל מִלָּאכַת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זֶהָב הַתְּנוּפָה תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים כָּפָר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: (שמות מ')

על כך שואל ר' חיים בן עטר (המאה ה-17) בפירושו "אור החיים" לתורה:

הפסוק פותח במילים "כל הזהב העשוי", ואם נאמר "תשע ועשרים ככר" אם כן למה חזר לומר "ויהי זהב התנופה"? והוא מעלה השערה מעניינת:

"וכוונת הכתוב היא לומר שכל הזהב העשוי למלאכה, לא נחסר ולא נפשע ולא נגנב ממנו דבר. אלא הכול נכנס בכל מלאכת הקודש, ובזה הוציא האומנים העושים במלאכה מהחשד. " **עוד** ירצה להודיע נסים שנעשו בזהב המשכן: כי דבר ידוע הוא כי בעשות האדם כלי מזהב או משאר המתכות, על כל פנים יתמעט משיעור משקל הזהב שנעשה ממנו הכלי, ולא יעמוד הכלי במשקל הראשון, (ישנו פחת טבעי במשקל)... ומה גם כשיהיה במלאכה ריבוי התחלקות וחלקים דקים...(פשוט וודאי שיתמעט המשקל) ועוד בהכין האדם מעשה המלאכה, כמו... שתי וערב לארוג בגד פתילי זהב... מן הנמנע שידקדק במוכן לא פחות ולא יותר. (לא ייתכן שיצליח לתכנן שהחומר יספיק בדיוק).

דרך אגב ר' חיים בן עטר עסק לפרנסתו בצורפות ואפילו בשזירת חוטי זהב בבגדים...

وهוא ממשיך ואומר: "וכאן הודיע הכתוב **שנעשה נס** שכל הזהב העשוי למלאכה **היה בכל מלאכת הקודש**, שלא נתמעט מאמצעות המלאכה כנזכר... שכל המוכן למלאכה לא נותר ממנו דבר לבטלה והכל נכנס בכל מלאכת הקודש... שלא הותר ולא החסיר".

על הפסוק מדברי הימים ב', ט': "וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵאֲתָיִם צִנֹּה זָהָב שְׁחוּט נֶשֶׁשׁ מֵאוֹת זָהָב שְׁחוּט יַעֲלֶה עַל-הַצִּנֹּה הָאֶחָת" אומר התלמוד במסכת יומא שישנו זהב טהור שאינו חסר גם כשמכניסים אותו לאש:

אמר ר' חסדא: שבעה זהבים הן:

- זהב טוב- טוב למי שבביתו.
- זהב טהור, **שמכניסים אותו לאור (לאש) ואינו חסר כלום.**
- זהב סגור - בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות.
- זהב אופיר- (כנראה מאופיר)

- וזהב מופז – דומה לאש מצתת בגפרית,
- זהב מזוקק - שהיו מחתכים אותו כזיתים וטחים אותו בצק, ומאכילים אותו לנעמיות (בנות יענה) והן מסננות אותו ויש אומרים שהיו טומנים אותו בזבל שבע שנים)
- וזהב שחוט (שהיה נמשך כשעווה ונטוה כחוט, אדריאנוס היה לו משקל ביצה, דיקלטיאנוס היה לו משקל דינר.
- וזהב פרווים - שדומה לדם הפרים....

אם כן משה הצליח לנצל בצורה מקסימלית את כל התרומות שנתרמו למשכן. ומכאן ניתן ללמוד שגם בתורה ישנו את אחד העקרונות המנחים את העוסקים בהגנה על איכות הסביבה, והוא ההקפדה על צרכנות נבונה שאינה מייתרת חומרים שייזרקו לאשפה. מיותר לומר שכאשר מנהלים פרוייקט ציבורי הממומן מכספי צבור, עלינו להקפיד ביותר שלא לבזבז כספי צבור. אולם אנו עדים השכם והערב לידיעות על התנהלות בזבזנית, במקרה הטוב או פושעת במקרה הרע. (ראה הערה בנספח)

במדרש מופיע התיאור של משה שמדקדק בחשבון והוא מלין על ישראל "יודע אני שישראל רוגנים הם, הריני עושה להם חשבון... עם שהוא (בעודו) עושה חשבון, שכח אלף ושבע מאות וחמישה ושבעים שקל... התחיל עומד ותמה... מיד האיר הקב"ה את עיניו ותלה עיניו וראה שהיו עשויים ווים לעמודים. ולמה עשה חשבון ?? אלא מפני ששמע ליצני הדור שהיו משיחים אחריו.. ראה צווארו ! ראה שוקיו ! אוכל משלנו, שותה משלנו..."

עם ישראל מתלונן אפילו על מנהיג כמשה שעליו מעיד האל "בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא". אך משה למרות שאינו נדרש מקפיד על כך שלא ילך לאבדון אפילו שקל אחד. ומגיש מרצונו דין וחשבון מפורט.

נספח

הבעיה מוכרת במחקר האקדמי של ניהול מלכ"רים ואני מצטט:

התנאים המוקדמים של מלכ"ר משתנים בשלבי צמיחתו. אם הארגון מאתר צרכי עשייה רבים, הוא ימשוך, עם הזמן, משאבים גדולים יותר ועימם "כלבי שמירה" נוספים (בדרך כלל בדמותם של הגופים המממנים). ככל שמצבת כוח-האדם מתרחבת, הולכת ופוחתת תחושת השליחות של האנשים המצטרפים לארגון, ועמה פוחתת ההתעלמות מחוסר היעילות בביצוע ובהכוונת המשאבים, והשורה התחתונה מתעצבת כהתמקדות בכמות ה"מכירות". בשלב זה, התחרות גדלה ולעתים אף נעשית אגרסיבית. כתוצאה מכך, יחוש הארגון מאויים מבפנים ו/או מבחוץ.

<http://www.rotem-research.co.il/Lexicon/Article.asp?ArticleID=53&CategoryID=36>

